

ВИСНОВОК

рецензента, доктора педагогічних наук, професора О.В. Лебідь про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Андрєєва Віталія Олександровича «Розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність дисертаційної роботи. У сучасних умовах модернізації системи освіти та євроінтеграційних процесів навчання в Україні особливої актуальності набуває питання розвитку навичок професійного спілкування викладачів мистецьких дисциплін. Вагомість питання актуалізується у державних законодавчих документах, а саме: Закон України «Про фахову передвищу освіту» (2019), типові положення Міністерства освіти і науки України «Про атестацію педагогічних працівників» (2010); положення Міністерства культури і туризму України «Про проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури» (2007) та інших. З огляду на наведене проблема розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи, обрана Віталієм Олександровичем Андрєєвим для дослідження вказує на доцільність її вивчення на теоретико-експериментальному рівні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Можемо зазначити, що дослідження виконано в межах тем «Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору» (державний реєстраційний номер 0112U002287) і «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784).

Наукова новизна. За результатами дисертаційного дослідження можемо констатувати, що наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше дисертантом Андрєєвим Віталієм Олександровичем

схарактеризовано та введено в науковий обіг поняття «навички професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування», виокремлено та теоретично обґрунтовано структуру навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, що складається з двох підструктур: загальнопрофесійної і мистецько-професійної, компонентами яких є контактано-комунікативні, інформаційно-комунікативні, регулювально-комунікативні, емотивно-комунікативні навички; теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-методичні умови, що забезпечують успішність розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи; уточнено та конкретизовано поняттєво-категоріальний апарат досліджуваної проблеми; удосконалено зміст, методи та технології якісного перетворення викладача коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи, спрямовані на розвиток контактано-комунікативних, інформаційно-комунікативних, регулювально-комунікативних, емотивно-комунікативних навичок професійного спілкування; набули подальшого розвитку наукові уявлення про сутність, критерії показники й рівні розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування; діагностичний інструментарій оцінювання рівнів зазначених навичок.

Практична значущість роботи полягає в тому, що основні положення, висновки та рекомендації, що сформульовані та обґрунтовані в дисертаційному дослідженні Андрєєва Віталія Олександровича на тему «Розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи» можуть бути покладені в основу моделювання відповідного процесу для системи методичної діяльності інших закладів фахової передвищої мистецької освіти; суттєвому оновленні, модифікації та коригуванні змісту програм підвищення кваліфікації викладачів коледжів мистецького спрямування.

Основні положення дисертації можуть бути використані для подальшого

вдосконалення теорії та практики професійної психолого-педагогічної освіти, зокрема при розробці посібників, програм спецкурсів для студентів, магістрантів та аспірантів з питань підготовки викладачів закладів фахової передвищої мистецької освіти, в системі підвищення кваліфікації та перепідготовки викладачів дисциплін мистецького спрямування та викладачів-методистів профільної мистецької освіти, їх практичній діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення дисертації, найбільш суттєві результати, що були одержані здобувачем, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають меті та завданням роботи, викладені у загальних висновках та висвітлені в опублікованих працях дисертанта. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується достатньою апробаційною базою Андрєєва В.О. (результати дослідження, його основні висновки й рекомендації оприлюднені на 11 міжнародних конференціях, 2-ох всеукраїнських науково-практичних семінарах, 4-ох міжнародних науково-практичних конференціях, 5-ти всеукраїнських науково-практичних конференціях).

Результати дисертаційної роботи висвітлено у достатній кількості наукових публікаціях (разом 19, 17 – одноосібні), серед яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних Web of Science; 1 стаття у закордонній колективній монографії; 11 публікацій у збірниках наукових праць та матеріалів міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій. Результати дослідження пройшли апробацію у 1 закладі вищої освіти і 4 коледжах мистецького спрямування.

Достовірність здобутих результатів забезпечується методологічною основою дисертації, яку становлять поєднання теоретичних, емпіричних, і статистичних методів дослідження. Завдяки теоретичним методам дослідження обґрунтовано поняттєво-категорійний апарат дослідження,

систематизовано наукові і методичні напрацювання вітчизняних та зарубіжних учених й нормативно-правові документи, визначено зміст і структуру навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, обґрунтовано організаційно-методичні умови розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування. Використання емпіричного методу сприяло виявленню рівня розвиненості навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, апробації комплексу організаційно-методичних умов розвитку означених навичок в умовах методичної роботи. Статистичні методи дослідження дозволили визначити статистичну значущість отриманих результатів у ході експериментальної роботи.

Методи дослідження були використані комплексно, що забезпечило високий рівень наукової обґрунтованості положень, поданих у дисертації.

Характеристика основних положень роботи. Дисертація складається з анотацій українською, англійською мовами, вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (321 найменування, у тому числі 45 іноземними мовами) та 22 додатки на 144 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 389 сторінок. Роботу ілюструють 22 таблиці і 26 рисунків.

Ретельний науково-теоретичний аналіз дисертаційної роботи «Розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування» Андрєєва Віталія Олександровича дав змогу виокремити позитивні та значущі аспекти наукового дослідження, що є значним внеском у сучасну педагогічну науку.

У вступі вдало обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість здобутих результатів, особистий внесок здобувача, подано відомості щодо апробації здобутих результатів та їх впровадження.

У першому розділі обґрунтовано теоретичні засади розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в

умовах методичної роботи. Дисертантом розглянуто базові категорії дослідження (спілкування, професійне спілкування, професійне спілкування викладача, викладач коледжу мистецького спрямування), розкрито сутність професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, яка зумовлена, з одного боку, особливостями процесу спілкування з різновидами мистецтв, а з іншого, – особливостями організації навчально-виховного процесу; подано авторське визначення поняття «навички професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування»; виділено основні групи навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування, а саме: контактано-комунікативні, інформаційно-комунікативні, регулювально-комунікативні, емотивно-комунікативні; виокремлено критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний, діяльнісно-регуляційний, емоційно-почуттєвий) і рівні (високий, середній, низький) розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування. Андреевим В.О. розкрито теоретико-методологічні засади методичної роботи як підґрунтя розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування. У кожному підпункті детально розкрито особливості досліджуваної проблеми, вивчення та аналіз наукових і навчально-методичних джерел, а також нормативно-правових документів.

У другому розділі виявлено, теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено організаційно-методичні умови розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи. На основі пілотного дослідження В.О. Андреев визначив сутність та види навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування. Пілотне дослідження передбачало відповіді на питання анкети, що допомогло виявити рівень розуміння респондентами сутності поняття «навички професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування», з'ясувати їх погляди на основні мотиви та організаційно-методичні умови, які

сприятимуть успішному розвитку означених навичок в системі методичної роботи. Автор у розділі детально обґрунтував процес впровадження кожної організаційно-методичної умови розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи. На основі зіставлення отриманих результатів під час констатувального і контрольного етапів експериментального дослідження, їх кількісного і якісного аналізу здобувачем наукового ступеню було виявлено, що реалізація організаційно-методичних умов розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи призвела до суттєвих статистично значущих змін у рівні розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування.

Хочемо відзначити, що кожний розділ дисертації має свою наукову значущість, слугує науковим підґрунтям для наступного розділу, у результаті об'єднання всіх розділів сформульовано цілісне та системне бачення розвитку навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором. Апробація результатів дисертаційного дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях і науково-методичних семінарах різного рівня. Основні наукові положення дисертаційного дослідження Андрєєва Віталія Олександровича, висновки та рекомендації у необхідній кількості представлено у друкованих працях: 19 публікацій, серед них 1 стаття у закордонній колективній монографії, 3 статті у провідних наукових фахових виданнях України, внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у зарубіжному науковому журналі, внесеному до наукометричної бази Web of Science, 2 статті у зарубіжному виданні, 1 стаття в інших виданнях України, 11 статей і тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій.

Зазначене вище дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого

мають значення для розвитку теорії та методики професійної освіти України.

Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації. Експертиза тексту дисертаційного дослідження та його результатів (висновків, пропозицій та рекомендацій) дає підстави стверджувати, що В.О. Андреевим було дотримано загальних вимог та вимог академічної доброчесності. Дисертантом відповідним чином оформлені посилання на літературні джерела. Анотація поданого дисертаційного дослідження є чіткою характеристикою роботи, відображає мету та новизну наукової праці. Зміст анотації не містить інформацію, яка була б відсутня у тексті дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертантом результатів загалом, вважаємо за доцільне висловити деякі дискусійні положення, а також окремі побажання:

1. Ми вважаємо, що зміст дисертаційного дослідження дещо перевантажений аналізом сутності базових понять досліджень, а саме: «спілкування», «професійне спілкування», «навички», «розвиток», «критерій», як уніфікованих характеристик.

2. Уважаємо, що у загальних висновках до роботи доцільно було б уточнити, наскільки автору вдалося розв'язати визначені у вступі суперечності.

3. Наукова робота є вагомим внеском у розвиток сучасної української педагогічної науки в сфері післядипломної освіти викладачів мистецьких дисциплін і набула б ще кращого визнання за рахунок більшої кількості публікацій за її результатами у фахових виданнях.

Зазначені нами міркування та побажання не завадили загальному позитивному сприйняттю даної дисертації та мають характер рекомендацій. Представлена дисертаційна робота є самостійним завершеним дослідженням, сформульовані у ній положення, результати та висновки становлять наукову і практичну цінність.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Дисертаційна робота В.О. Андреева на тему «Розвиток навичок професійного спілкування викладачів коледжу мистецького спрямування в умовах методичної роботи» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341), а її автор **Андреев Віталій Олександрович** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

Ольга ЛЕБІДЬ

